

Υπόθεση C-498/20

**Σύνοψη της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως κατά το άρθρο 98,
παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου**

Ημερομηνία κατάθεσης:

29 Σεπτεμβρίου 2020

Αιτούν δικαστήριο:

Rechtbank Midden-Nederland (Κάτω Χώρες)

Ημερομηνία της απόφασης του αιτούντος δικαστηρίου:

2 Σεπτεμβρίου 2020

Ενάγων:ZK, ως διάδοχος του JM, συνδίκου της πτωχεύσεως της BMA
Nederland BV**Εναγομένη:**

BMA Braunschweigische Maschinenbauanstalt AG

Κυρίως παρεμβαίνουν:

Stichting Belangbehartiging Crediteuren BMA Nederland

Αντικείμενο της κύριας δίκης

Ο σύνδικος της πτωχεύσεως ζητεί να αναγνωριστεί ότι η BMA Braunschweigische Maschinenbauanstalt AG (στο εξής: BMA AG) παραβίασε το καθήκον επιμέλειάς της έναντι του συνόλου των πιστωτών της υποθυγατρικής της, ήτοι της πτωχευσάσης εταιρίας BMA Nederland B. V. (στο εξής: BMA NL), ότι ενήργησε κατ' αυτόν τον τρόπο παρανόμως και ότι ευθύνεται για τη ζημία που υπέστη η ομάδα των πιστωτών. Ζητεί επίσης να αναγνωριστεί ότι η BMA AG υποχρεούται να καταβάλει στην πτωχευτική περιουσία της BMA NL επ' ωφελεία του συνόλου των πιστωτών αποζημίωση ισόποση προς το μη εισπραχθέν μέρος των απαιτήσεων του συνόλου των πιστωτών κατά της BMA NL.

Το Stichting Belangbehartiging Crediteuren BMA Nederland (στο εξής: Stichting) ζητεί να αναγνωριστεί ότι η BMA AG ενήργησε παράνομα i) έναντι όλων των

πωχευτικών πιστωτών της BMA NL, ii) έναντι των πιστωτών οι οποίοι προσδοκούσαν ευλόγως ότι η BMA NL θα εκπλήρωνε τις έναντι αυτών αναληφθείσες υποχρεώσεις, για τον λόγο ότι η BMA NL θα λάμβανε επαρκή χρηματοδότηση από τη BMA AG, και iii) έναντι των πιστωτών αντίστοιχα οι οποίοι θα μπορούσαν να είχαν λάβει προληπτικά μέτρα προκειμένου να αποφύγουν τη μη ικανοποίηση των απαιτήσεών τους κατά της BMA NL, αν είχαν λάβει εγκαίρως γνώση σχετικά πριν από τη διακοπή της περαιτέρω χρηματοδότησης από τη BMA AG. Το Stichting ζητεί επίσης να υποχρεωθεί η BMA AG, ως τρίτη, να καταβάλει το σύνολο της απαίτησης (συμπεριλαμβανομένων των τόκων) κάθε πιστωτή της BMA NL σε πρώτη ζήτηση.

Αντικείμενο και νομική βάση της αιτήσεως προδικαστικής απόφασης

Ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης, άρθρο 267 ΣΛΕΕ

Προδικαστικά ερωτήματα

Πρώτο ερώτημα:

α) Έχει η έκφραση «του τόπου όπου συνέβη [...] το ζημιογόνο γεγονός» στο άρθρο 7, σημείο 2, του κανονισμού (ΕΕ) 1215/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2012, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (αναδιατύπωση) (ΕΕ 2012, L 351, σ. 1, στο εξής: κανονισμός Βρυξέλλες Ια) την έννοια ότι «τόπος όπου συνέβη το γενεσιουργό της ζημίας γεγονός» (Handlungsort) είναι ο τόπος της έδρας της εταιρίας η οποία δεν είναι σε θέση να ικανοποιήσει τις απαιτήσεις των πιστωτών της, όταν η αδυναμία αυτή οφείλεται στην εκ μέρους της μητρικής εταιρίας της μητρικής της εν λόγω εταιρίας παραβίαση του καθήκοντός της επιμελείας έναντι των εν λόγω πιστωτών;

β) Έχει η έκφραση «του τόπου όπου συνέβη [...] το ζημιογόνο γεγονός» στο άρθρο 7, σημείο 2, του κανονισμού Βρυξέλλες Ια την έννοια ότι «τόπος επελεύσεως της ζημίας» (Erfolgsort) είναι ο τόπος της έδρας της εταιρίας η οποία δεν είναι σε θέση να ικανοποιήσει τις απαιτήσεις των πιστωτών της, όταν η αδυναμία αυτή οφείλεται στην εκ μέρους της μητρικής εταιρίας της μητρικής της εν λόγω εταιρίας παραβίαση του καθήκοντός της επιμελείας έναντι των εν λόγω πιστωτών;

γ) Απαιτείται η συνδρομή πρόσθετων περιστάσεων προκειμένου να θεμελιωθεί η διεθνής δικαιοδοσία του δικαστηρίου του τόπου της έδρας της εταιρίας η οποία δεν εκπληρώνει τις υποχρεώσεις της, και, σε περίπτωση καταφατικής απάντησης, ποιες είναι οι περιστάσεις αυτές;

δ) Έχει σημασία για τον προσδιορισμό της διεθνούς δικαιοδοσίας του δικαστηρίου βάσει του άρθρου 7, σημείο 2, του κανονισμού Βρυξέλλες Ια, το γεγονός ότι ο Ολλανδός σύνδικος της πτωχεύσεως της εταιρίας, η οποία δεν είναι σε θέση να ικανοποιήσει τις απαιτήσεις των πιστωτών της, άσκησε αγωγή αποζημίωσης εξ αδικοπραξίας στο πλαίσιο του εκ του νόμου καθήκοντός του για τη ρευστοποίηση της πτωχευτικής περιουσίας, επ' ωφελεία (μολονότι όχι επ' ονόματι) του συνόλου των πιστωτών; Μια τέτοια αγωγή έχει ως αποτέλεσμα να μην εξετάζεται η ατομική θέση των επιμέρους πιστωτών, ενώ ο εναγόμενος τρίτος δεν έχει στη διάθεσή του έναντι του συνδίκου της πτωχεύσεως όλα τα μέσα άμυνας που θα είχε ενδεχομένως στη διάθεσή του έναντι των επιμέρους πιστωτών.

ε) Έχει σημασία για τον προσδιορισμό της διεθνούς δικαιοδοσίας του δικαστηρίου βάσει του άρθρου 7, σημείο 2, του κανονισμού Βρυξέλλες Ια, το γεγονός ότι η κατοικία μέρους των πιστωτών, επ' ωφελεία των οποίων ασκεί ο σύνδικος της πτωχεύσεως την αγωγή, δεν βρίσκεται στο έδαφος της Ευρωπαϊκής Ένωσης;

Δεύτερο ερώτημα:

Διαφέρει η απάντηση στο πρώτο ερώτημα εάν πρόκειται για αγωγή ασκηθείσα από ίδρυμα με σκοπό την προάσπιση των συλλογικών συμφερόντων των πιστωτών που υπέστησαν ζημία κατά την έννοια του πρώτου ερωτήματος; Μια τέτοια συλλογική αγωγή έχει ως αποτέλεσμα να μην εξετάζεται στη σχετική δίκη α) ποιος είναι ο τόπος της κατοικίας των πιστωτών αυτών, β) υπό ποιες ειδικές περιστάσεις γεννήθηκαν οι απαιτήσεις των εν λόγω πιστωτών κατά της εταιρίας, και γ) κατά πόσον υφίσταται έναντι των επιμέρους πιστωτών καθήκον επιμελείας και εάν αυτό παραβιάστηκε.

Τρίτο ερώτημα:

Έχει το άρθρο 8, σημείο 2, του κανονισμού Βρυξέλλες Ια την έννοια ότι, ακυρώνοντας την απόφασή του με την οποία έκρινε ότι έχει διεθνή δικαιοδοσία για την εκδίκαση της διαφοράς αυτής, το δικαστήριο της κύριας δίκης χάνει αυτομάτως τη διεθνή δικαιοδοσία του για την εκδίκαση της ασκηθείσας παρεμβάσεως;

Τέταρτο ερώτημα:

α) Έχει το άρθρο 4, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΚ) 864/2007 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Ιουλίου 2007, για το εφαρμοστέο δίκαιο στις εξωσυμβατικές ενοχές (ΕΕ 2007, L 199, σ. 40, στο εξής: κανονισμός Ρώμη ΙΙ) την έννοια ότι «χώρα στην οποία επέρχεται η ζημία» είναι εκείνη στην οποία είναι εγκατεστημένη η εταιρία η οποία δεν είναι σε θέση να αποκαταστήσει τη ζημία που υπέστησαν οι πιστωτές της εταιρίας αυτής λόγω της προαναφερθείσας παραβίασης του καθήκοντος επιμελείας;

β) Έχει σημασία για τον προσδιορισμό της χώρας αυτής το γεγονός ότι οι αγωγές ασκήθηκαν από τον σύνδικο της πτωχεύσεως στο πλαίσιο του εκ του νόμου καθήκοντός του για τη ρευστοποίηση της πτωχευτικής περιουσίας και από εκπρόσωπο συλλογικών συμφερόντων επ' ωφελεία (μολονότι όχι επ' ονόματι) του συνόλου των πιστωτών;

γ) Έχει σημασία για τον προσδιορισμό της χώρας αυτής το γεγονός ότι η κατοικία μέρους των πιστωτών δεν βρίσκεται στο έδαφος της Ευρωπαϊκής Ένωσης;

δ) Συνεπάγεται η ύπαρξη συμφωνιών χρηματοδότησης μεταξύ της ολλανδικής πτωχευσάσης εταιρίας και της μητρικής εταιρίας της μητρικής της, στις οποίες συμφωνήθηκε με ρήτρα παρέκτασης η διεθνής δικαιοδοσία των γερμανικών δικαστηρίων και η εφαρμογή του γερμανικού δικαίου, ότι η προβαλλόμενη αδικοπραξία της BMA AG εμφανίζει προδήλως στενότερο δεσμό με χώρα διαφορετική από τις Κάτω Χώρες, σύμφωνα με το άρθρο 4, παράγραφος 3, του κανονισμού Ρώμη II;

Σχετικές διατάξεις του δικαίου της Ένωσης

Κανονισμός (ΕΚ) 1346/2000 του Συμβουλίου, της 29ης Μαΐου 2000, περί των διαδικασιών αφερεγγυότητας (ΕΕ 2000, L 160, σ. 1, στο εξής: κανονισμός αφερεγγυότητας): Άρθρο 3

Κανονισμός (ΕΚ) 864/2007 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Ιουλίου 2007, για το εφαρμοστέο δίκαιο στις εξωσυμβατικές ενοχές (ΕΕ 2007, L 199, σ. 40, στο εξής: κανονισμός Ρώμη II): Άρθρο 4

Κανονισμός (ΕΕ) 1215/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2012, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ 2012, L 351, σ. 1, στο εξής: κανονισμός Βρυξέλλες Ια): Άρθρο 7, σημείο 2, άρθρο 8, σημεία 1 και 2

Απόφαση της 18ης Ιουλίου 2013, ÖFAB, C-147/12, EU:C:2013:490 (στο εξής: απόφαση ÖFAB), της 21ης Μαΐου 2015, CDC Hydrogen Peroxide, C-352/13, EU:C:2015:335 (στο εξής: απόφαση CDC) και της 6ης Φεβρουαρίου 2019, NK, C-535/17, EU:C:2019:96 (στο εξής: απόφαση NK)

Σχετικές διατάξεις του εθνικού δικαίου

Burgerlijk Wetboek (ολλανδικός αστικός κώδικας, στο εξής: BW)

Το άρθρο 3:305a, παράγραφος 1, του BW έχει ως εξής:

«1. Ίδρυμα ή ένωση με πλήρη δικαιοπρακτική ικανότητα μπορεί να ασκήσει αγωγή για την προστασία ομοειδών συμφερόντων άλλων προσώπων, υπό την

προϋπόθεση ότι η εκπροσώπηση των εν λόγω συμφερόντων προβλέπεται στο καταστατικό της.»

Εξουσία του συνδίκου της πτωχέσεως προς άσκηση της λεγόμενης αγωγής «Peeters/Gatzen»

Με την απόφαση του Hoge Raad (Ανωτάτου Δικαστηρίου, Κάτω Χώρες), της 14ης Ιανουαρίου 1983, Peeters κατά Gatzen, NL:HR:1983:AG4521, κρίθηκε, για πρώτη φορά, ότι ο σύνδικος της πτωχέσεως νομιμοποιείται να ασκήσει αγωγή αποζημίωσης εξ αδικοπραξίας κατά τρίτου ο οποίος συμμετείχε στην πρόκληση ζημίας εις βάρος των πιστωτών του πτωχέσαντος οφειλέτη, ακόμη και αν ο ίδιος ο πτωχέσας οφειλέτης δεν είχε τέτοιο δικαίωμα. Σε περίπτωση άσκησης μιας τέτοιας αγωγής «Peeters/Gatzen», ο σύνδικος της πτωχέσεως εκπροσωπεί τα συμφέροντα του συνόλου των πιστωτών. Ασκει την αγωγή για λογαριασμό τους, το δε επιδικαζόμενο ποσό προστίθεται στην πτωχευτική περιουσία.

Συνοπτική έκθεση των πραγματικών περιστατικών και της κύριας δίκης

- 1 Η ολλανδική εταιρία BMA NL ειδικευόταν στην παραγωγή και πώληση μηχανημάτων προοριζομένων για τη βιομηχανία τροφίμων. Μοναδικός μέτοχος της εταιρίας αυτής ήταν η BMA Groep B. V. (στο εξής: BMA Groep), η οποία με τη σειρά της ανήκε κατά 100 % στη γερμανική εταιρία BMA AG. Η BMA Groep είχε την εξουσία να διορίζει και να παύει διαχειριστές της BMA NL. Για συγκεκριμένα χρονικά διαστήματα, εργαζόμενοι της BMA AG διορίζονταν ως καταστατικοί διαχειριστές της BMA NL. Όσον αφορά τις σημαντικές αποφάσεις και πράξεις διαχείρισης της BMA NL υφίστατο υποχρέωσή της να λαμβάνει τη συναίνεση της BMA Groep, η οποία εν συνεχεία ελάμβανε τη συναίνεση της BMA AG.
- 2 Κατά τα έτη 2004 έως 2011, η BMA AG χορήγησε στη BMA NL δάνεια συνολικού ύψους 38 εκατομμυρίων ευρώ. Η χρηματοδότηση πραγματοποιήθηκε μέσω τραπεζικού λογαριασμού που διατηρούσε η BMA NL στη Deutsche Bank Nederland B. V.. Επιπλέον, η BMA AG εγγυήθηκε επίσης για τα χρέη της BMA NL και εισέφερε σε αυτήν ίδια κεφάλαια.
- 3 Όταν η BMA AG διέκοψε τη χρηματοδοτική στήριξη στις αρχές του 2012, η BMA NL ζήτησε την κίνηση της πτωχευτικής διαδικασίας. Στις 3 Απριλίου 2012 κηρύχθηκε η BMA NL σε πτώχευση. Τα στοιχεία του ενεργητικού της πτωχευτικής περιουσίας δεν επαρκούν για την (πλήρη) ικανοποίηση όλων των πιστωτών. Το 71 % του συνολικού ποσού των προσωρινώς επαληθευμένων εγγειόγραφων απαιτήσεων αναλογεί σε Γερμανούς πιστωτές, ήτοι, κατά κύριο λόγο, στην ίδια τη BMA AG και άλλες εταιρίες εγκατεστημένες στη Γερμανία, οι οποίες ανήκουν στον όμιλο της BMA AG. Οι λοιποί πιστωτές που δεν ικανοποιήθηκαν κατοικούν σε διάφορες χώρες: στις Κάτω Χώρες, σε άλλα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και κράτη εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

- 4 Κατόπιν αυτού, ο σύνδικος της πτωχεύσεως άσκησε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, για λογαριασμό του συνόλου των πιστωτών, κατά της BMA AG αγωγή «Peeters/Gatzen». Με απόφαση της 23ης Μαΐου 2018, το αιτούν δικαστήριο έκρινε ότι είχε διεθνή δικαιοδοσία να εκδικάσει την αγωγή αυτή κατ' εφαρμογήν του άρθρου 3 του κανονισμού αφερεγγυότητας.
- 5 Στις 21 Ιουνίου 2016 ιδρύθηκε το Stichting, σκοπός του οποίου είναι να εκπροσωπεί τα συμφέροντα των πιστωτών της BMA NL, οι οποίοι υπέστησαν ζημία εξαιτίας της συμπεριφοράς της BMA AG. Συνήψε συμβάσεις προσχώρησης με περισσότερους από 50 πιστωτές, οι συνολικές απαιτήσεις των οποίων αντιστοιχούν περίπου στο 40 % του συνόλου των επαληθευμένων εγχειρόγραφων απαιτήσεων των πιστωτών που δεν συνδέονται με τη BMA AG.
- 6 Στις 15 Αυγούστου 2018, το Stichting ζήτησε από το αιτούν δικαστήριο να γίνει δεκτή η παρέμβαση στη δίκη μεταξύ του συνδίκου της πτωχεύσεως και της BMA AG. Το αιτούν δικαστήριο δέχθηκε την αίτηση με την απόφαση της 30ης Ιανουαρίου 2019 και έκρινε με την απόφαση αυτή ότι είχε διεθνή δικαιοδοσία για την παρέμβαση κατ' εφαρμογήν του άρθρου 8, σημείο 2, του κανονισμού Βρυξέλλες Ια. Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, η παρέμβαση μπορεί να ασκηθεί κατά του εναγομένου ενώπιον του δικαστηρίου της κύριας δίκης.
- 7 Η BMA AG ζήτησε από το αιτούν δικαστήριο να επανεξετάσει τις αποφάσεις της 23ης Μαΐου 2018 και της 30ης Ιανουαρίου 2019 υπό το πρίσμα της απόφασης NK που εκδόθηκε στις 6 Φεβρουαρίου 2019. Με την απόφαση αυτή, το Δικαστήριο έκρινε ότι αγωγή «Peeters/Gatzen» που ασκήθηκε από σύνδικο της πτωχεύσεως δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού αφερεγγυότητας, παρά αντιθέτως σε εκείνο του (προγενέστερου κανονισμού του) κανονισμού Βρυξέλλες Ια. Το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι η απόφασή του, της 23ης Μαΐου 2018, δεν μπορεί, για τον λόγο αυτό, να διατηρηθεί σε ισχύ στην πράξη, πλην όμως διερωτάται αν πρέπει να κηρύξει εαυτό αναρμόδιο ή αν, ενδεχομένως, μπορεί να συναχθεί από τον κανονισμό Βρυξέλλες Ια διεθνής δικαιοδοσία άλλου δικαστηρίου.

Κύρια επιχειρήματα των διαδίκων της κύριας δίκης

Γενικά

- 8 Τόσο ο σύνδικος της πτωχεύσεως όσο και το Stichting φρονούν ότι η BMA AG ενήργησε παράνομα έναντι του συνόλου ή μέρους των πιστωτών της BMA NL. Σε αυτό το πλαίσιο, ο σύνδικος της πτωχεύσεως υποστηρίζει ότι η BMA AG δημιούργησε και διατήρησε μια επισφαλή χρηματοοικονομική δομή που είχε ως συνέπεια την υποκεφαλαιοποίηση της BMA NL και την εξανέμιση των ιδίων κεφαλαίων της. Η BMA AG δημιούργησε στους πιστωτές την εσφαλμένη εντύπωση ότι η υποθυγατρική της BMA NL ήταν αξιόχρηη, με αποτέλεσμα να έχει τη δυνατότητα να αναλαμβάνει περαιτέρω υποχρεώσεις.

- 9 Έπειτα από χρόνια απεριόριστης στήριξης με ρευστότητα, η BMA AG διέκοψε αιφνιδίως τη χρηματοδότηση υπέρ της BMA NL, γεγονός που αναπόφευκτα είχε ως συνέπεια την πτώχευσή της. Ούτε κατά την έναρξη ούτε κατά τη συνέχιση και τη διακοπή αντίστοιχα της χρηματοοικονομικής δομής έλαβε υπόψη τα συμφέροντα του συνόλου των πιστωτών της BMA NL. Επομένως, παραβίασε το καθήκον επιμελείας που υπείχε έναντι των πιστωτών αυτών, καθώς συνδεόταν στενά με τη BMA NL και είχε τη δυνατότητα άσκησης επιρροής. Συγκεκριμένα, είχε βαθιά αντίληψη και έλεγχο της (οικονομικής) πολιτικής της επιχείρησης και των εργασιών της BMA NL.
- 10 Επιπλέον, και το Stichting επισημαίνει ότι οι πιστωτές εμπιστεύθηκαν ότι η BMA NL θα εκπλήρωνε τις υφιστάμενες έναντι αυτών υποχρεώσεις της, επειδή η BMA AG θα παρέσχε για αυτόν τον σκοπό (ακόμη και στο μέλλον) επαρκή χρηματοδότηση. Συνεπεία της αιφνίδιας διακοπής της χρηματοδότησης από τη μητρική εταιρία της μητρικής της, οι πιστωτές δεν μπορούσαν να λάβουν εγκαίρως προληπτικά μέτρα ικανά να αποτρέψουν τη μη ικανοποίηση των απαιτήσεών τους από την ολλανδική αυτή εταιρία.
- 11 Η νομική βάση των αγωγών του Stichting και του συνδίκου της πτωχεύσεως είναι η ίδια. Ωστόσο, κατά τον σύνδικο της πτωχεύσεως, η BMA AG οφείλει να καταβάλει στην πτωχευτική περιουσία της BMA NL αποζημίωση μέχρι του ποσού των ανεξόφλητων οφειλών της BMA NL έναντι των πιστωτών, ενώ, κατά το Stichting, η αποζημίωση αυτή πρέπει να καταβληθεί απευθείας στους πιστωτές που αφορά. Η αγωγή που άσκησε το Stichting είναι συλλογική αγωγή κατά την έννοια του άρθρου 3:305a του BW.
- 12 Περαιτέρω, οι διάδικοι διαφωνούν ως προς την εφαρμογή του άρθρου 7, σημείο 2, του κανονισμού Βρυξέλλες Ια. Κατά τη διάταξη αυτή, ως προς ενοχές εξ αδικπραξίας ή οιονεί αδικπραξίας, ένα πρόσωπο μπορεί να εναχθεί ενώπιον του δικαστηρίου του τόπου όπου συνέβη το ζημιογόνο γεγονός. Ως τέτοιος τόπος νοείται τόσο ο τόπος όπου επήλθε η ζημία (τόπος επελεύσεως της ζημίας) όσο και ο τόπος όπου συνέβη το γενεσιουργό της ζημίας γεγονός (τόπος της ζημιογόνου ενέργειας).
- 13 Ο σύνδικος της πτωχεύσεως και η BMA AG διαφωνούν επίσης ως προς το ζήτημα του εφαρμοστέου εθνικού δικαίου σύμφωνα με το άρθρο 4, παράγραφος 1, του κανονισμού Ρώμη ΙΙ. Κατά τη διάταξη αυτή, το εφαρμοστέο δίκαιο επί εξωσυμβατικής ενοχής η οποία απορρέει από αδικπραξία είναι, κατ' αρχήν, το δίκαιο της χώρας στην οποία επέρχεται η ζημία (τόπος επελεύσεως της ζημίας), ανεξαρτήτως της χώρας στην οποία έλαβε χώρα το ζημιογόνο γεγονός (τόπος της ζημιογόνου ενέργειας), καθώς και της χώρας ή των χωρών στις οποίες το εν λόγω γεγονός παράγει έμμεσα αποτελέσματα.

Επιχειρήματα του συνδίκου της πτωχεύσεως σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία των ολλανδικών δικαστηρίων και του εφαρμοστέου δικαίου

- 14 Ο σύνδικος της πτωχεύσεως υποστηρίζει ότι τα ολλανδικά δικαστήρια έχουν διεθνή δικαιοδοσία, δυνάμει του άρθρου 7, σημείο 2, του κανονισμού Βρυξέλλες Ια, για την εκδίκαση των απαιτήσεών του. Επικαλούμενος την απόφαση ÖFAB, υποστηρίζει ότι ο *τόπος της ζημιογόνου ενέργειας* βρίσκεται στις Κάτω Χώρες. Η παράνομη συμπεριφορά της BMA AG έγκειται ειδικότερα στη δημιουργία και διατήρηση της διαρθρωτικής υποκεφαλαιοποίησης της BMA NL. Αυτή η ενέργεια πραγματοποιήθηκε στις Κάτω Χώρες, καθόσον η BMA NL είχε την καταστατική της έδρα στις Κάτω Χώρες και ασκούσε την επιχειρηματική της δραστηριότητα στη χώρα αυτή, το δε εξανεμισθέν κεφάλαιό της θα έπρεπε να εντοπίζεται εκεί.
- 15 Κατά τον σύνδικο της πτωχεύσεως, οι Κάτω Χώρες πρέπει εξάλλου να θεωρηθούν ως *τόπος επέλευσης της ζημίας*, καθόσον η αρχική ζημία που υπέστη το σύνολο των πιστωτών επήλθε στις Κάτω Χώρες. Συγκεκριμένα, η αρχική αυτή ζημία αντιστοιχεί στην απομείωση του κεφαλαίου της BMA NL, η οποία έχει ως αποτέλεσμα τον περιορισμό της δυνατότητας ικανοποίησης από την πτωχευτική περιουσία. Σε αυτό οφείλεται η τελική ζημία των επιμέρους πιστωτών. Κατά τον σύνδικο της πτωχεύσεως, το γεγονός ότι ο *τόπος επελεύσεως της ζημίας* βρίσκεται στις Κάτω Χώρες, όχι μόνο συνιστά λόγο για τον οποίο τα ολλανδικά δικαστήρια πρέπει να θεωρηθούν ως έχοντα διεθνή δικαιοδοσία για την εκδίκαση των απαιτήσεών του, αλλά έχει ως αποτέλεσμα την εφαρμογή του ολλανδικού δικαίου.

Επιχειρήματα της BMA AG σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία των ολλανδικών δικαστηρίων και του εφαρμοστέου δικαίου

- 16 Η BMA AG φρονεί ότι διεθνή δικαιοδοσία για την εκδίκαση των απαιτήσεων του συνδίκου της πτωχεύσεως και του Stichting δεν έχουν τα ολλανδικά, αλλά τα γερμανικά δικαστήρια. Ο γενικός κανόνας κατά τον οποίο το δικαστήριο της κατοικίας του εναγομένου έχει διεθνή δικαιοδοσία πρέπει να ερμηνεύεται στενά. Επιπλέον, η διεθνής δικαιοδοσία για την εκδίκαση απαίτησης θα πρέπει να προσδιορίζεται χωριστά για κάθε απαίτηση και όχι για μια ομάδα απαιτήσεων, όπως στην περίπτωση της αγωγής «Peeters/Gatzen» ή της συλλογικής αγωγής.
- 17 Κατά τη BMA AG, οι Κάτω Χώρες δεν μπορούν να θεωρηθούν ούτε ως *τόπος της ζημιογόνου ενέργειας* ούτε ως *τόπος επέλευσης της ζημίας*. Ο *τόπος της ζημιογόνου ενέργειας* δεν βρίσκεται στις Κάτω Χώρες, δεδομένου ότι η BMA AG τέλεσε όλες τις επικαλούμενες ενέργειες στη Γερμανία, όπου έχει την έδρα της. Επιπλέον, το μεγαλύτερο μέρος (71 %) των οφειλών της BMA NL αφορούσε πιστωτές που κατοικούν στη Γερμανία. Οι Κάτω Χώρες δεν θα μπορούσαν επίσης να θεωρηθούν ως *τόπος επέλευσης της ζημίας*, στον βαθμό που πρόκειται για αμιγώς οικονομική ζημία η οποία –ελλείψει πρόσθετων στοιχείων– δεν θα μπορεί να εντοπιστεί στον τόπο της περιουσίας της BMA NL.

- 18 Η BMA AG υποστηρίζει ότι το γερμανικό δίκαιο είναι εφαρμοστέο καθόσον θεωρεί τη Γερμανία ως *τόπο επέλευσης της ζημίας*.

Επιχειρήματα του Stichting σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία των ολλανδικών δικαστηρίων και του εφαρμοστέου δικαίου

- 19 Το Stichting δεν πήρε θέση όσον αφορά το εφαρμοστέο δίκαιο. Όσον αφορά το ζήτημα της διεθνούς δικαιοδοσίας, υποστηρίζει ότι τα ολλανδικά δικαστήρια έχουν διεθνή δικαιοδοσία για την εκδίκαση των απαιτήσεών του. Ακόμη και αν το αιτούν δικαστήριο θεωρηθεί ότι δεν έχει διεθνή δικαιοδοσία για την εκδίκαση των απαιτήσεων του συνδίκου της πτωχεύσεως, τούτο δεν σημαίνει ότι δεν έχει διεθνή δικαιοδοσία ούτε και για την εκδίκαση των απαιτήσεων του παρεμβαίνοντος. Πράγματι, δυνάμει του εθνικού δικονομικού δικαίου, το δικαστήριο της κύριας δίκης δεσμεύεται, κατ' αρχήν, από οριστικές αποφάσεις, όπως περί του παραδεκτού της παρεμβάσεως του Stichting κατά το άρθρο 8, σημείο 2, του κανονισμού Βρυξέλλες Ια.
- 20 Εν προκειμένω, το Stichting φρονεί ότι η διεθνής δικαιοδοσία των ολλανδικών δικαστηρίων μπορεί επίσης να θεμελιωθεί στο άρθρο 8, σημείο 1, του κανονισμού Βρυξέλλες Ια, στον βαθμό που η ευδοκίμηση των αγωγών που άσκησε ο σύνδικος της πτωχεύσεως (ο οποίος είναι κάτοικος Κάτω Χωρών) εξαρτάται από την ουσιαστική βασιμότητα των ένδικων απαιτήσεων του Stichting κατά της BMA AG. Επομένως, υφίσταται αρκούντως στενή σχέση μεταξύ των δύο αγωγών.

Συνοπτική έκθεση του σκεπτικού της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως

- 21 Στην υπόθεση της κύριας δίκης, δεν είναι εύκολο να προσδιοριστεί πού βρίσκονται ο *τόπος της ζημιογόνου ενέργειας* και ο *τόπος της επέλευσης της ζημίας*. Ο *τόπος επέλευσης της ζημίας* είναι σημαντικός, πέραν του *τόπου της ζημιογόνου ενέργειας* για τον προσδιορισμό του δικαστηρίου που έχει διεθνή δικαιοδοσία για την εκδίκαση αγωγής εξ αδικοπραξίας. Επιπλέον, ο *τόπος επέλευσης της ζημίας* είναι, κατ' αρχήν, κρίσιμος για το εφαρμοστέο δίκαιο σχετικά με την αδικοπραξία.
- 22 Όσον αφορά τον *τόπο της ζημιογόνου ενέργειας*, στη BMA AG προσάπτεται ότι παραβίασε το καθήκον της επιμελείας έναντι του συνόλου των πιστωτών. Η συμπεριφορά που της προσάπτεται στην πραγματικότητα συνίστατο στην έναρξη και τη συνέχιση (επισφαλούς κατά τον σύνδικο της πτωχεύσεως) χρηματοδότησης προς την υποθυγατρική της που ήταν εγκατεστημένη στις Κάτω Χώρες, στη διακοπή της χρηματοδότησης αυτής και στην παράλειψη έγκαιρης ενημέρωσης των πιστωτών της εν λόγω υποθυγατρικής σχετικά με τη διακοπή αυτή. Αν, για τον προσδιορισμό του *τόπου της ζημιογόνου ενέργειας*, ληφθεί υπόψη ο *τόπος* στον οποίο λαμβάνονταν οι αποφάσεις για την έναρξη, τη συνέχιση και τη διακοπή της επιλεγείσας από τη BMA AG μορφής χρηματοδότησης, φαίνεται ότι *τόπος της ζημιογόνου ενέργειας* πρέπει να θεωρηθεί η Γερμανία. Πρόκειται

ειδικότερα για αποφάσεις που λαμβάνονταν από το διοικητικό συμβούλιο της BMA AG στη γερμανική κύρια έδρα.

- 23 Αντιθέτως, το Δικαστήριο έκρινε στην απόφαση ÖFAB, σε παρεμφερή υπόθεση στην οποία οι πιστωτές εταιρίας υπέστησαν ζημία λόγω του ότι ο μέτοχος της εταιρίας αυτής της επέτρεψε να εξακολουθήσει να λειτουργεί, ενώ δεν διέθετε επαρκή κεφάλαια, ότι τόπος όπου συνέβη το γενεσιουργό της ζημίας γεγονός ήταν ο τόπος με τον οποίο συνδέονται η επιχειρηματική δραστηριότητα της εταιρίας και η σχετική με αυτή οικονομική κατάσταση.
- 24 Στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση ÖFAB, επρόκειτο για επικαλούμενη παράλειψη της υποχρέωσης ελέγχου που υπείχαν οι εναγόμενοι έναντι εταιρίας, η οποία θα έπρεπε να εκπληρωθεί στην έδρα της εταιρίας. Εν προκειμένω, όμως, δεν είναι τόσο εύκολο να προσδιοριστεί ο τόπος όπου συνέβη το γενεσιουργό της ζημίας γεγονός. Πράγματι, πρόκειται για διάφορες αιτίες, καθεμία από τις οποίες παραπέμπει σε ενέργειες εντός διαφορετικών κρατών μελών. Ανάλογα με την αιτίαση, μπορεί να υποστηριχθεί ότι ο τόπος της ζημιογόνου ενέργειας βρίσκεται στη Γερμανία, στις Κάτω Χώρες ή στις χώρες στις οποίες είναι εγκατεστημένοι οι πιστωτές.
- 25 Κατά το αιτούν δικαστήριο –όπως και στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση ÖFAB– υφίσταται στενός σύνδεσμος μεταξύ της αγωγής της κύριας δίκης και (εν προκειμένω) των ολλανδικών δικαστηρίων, καθόσον η ζημία συνίσταται στο ότι οι απαιτήσεις των πιστωτών ολλανδικής εταιρίας δεν μπορούν να εισπραχθούν. Τα ολλανδικά δικαστήρια είναι τα πλέον κατάλληλα για να εκτιμήσουν τις συνέπειες που έχει για την ολλανδική εταιρία η συμπεριφορά της γερμανικής μητρικής εταιρίας της μητρικής της, εφόσον η κύρια παροχή της BMA NL προς τους πιστωτές (κατασκευή μηχανημάτων προοριζομένων για τη βιομηχανία τροφίμων) παρασχέθηκε στις Κάτω Χώρες, ο δε σύνδικος της πτωχεύσεως, ο οποίος ήταν κάτοικος Κάτω Χωρών, διαθέτει πληροφορίες σχετικά με την οικονομική κατάσταση της εταιρίας αυτής και τις απαιτήσεις των πιστωτών.
- 26 Η ιδιαιτερότητα της υπόθεσης της κύριας δίκης έγκειται στο γεγονός ότι οι απαιτήσεις δεν εγέρθηκαν από τους ζημιωθέντες που αφορούσαν, αλλά από τον σύνδικο της πτωχεύσεως «επ' ωφελεία» των ζημιωθέντων. Το αιτούν δικαστήριο αναφέρεται, συναφώς, στην απόφαση CDC. Στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση αυτή, οι ζημιωθέντες είχαν εκχωρήσει τις απαιτήσεις τους σε εταιρία δικαστικής διεκδίκησης απαιτήσεων. Κατά το Δικαστήριο, η εκχώρηση απαιτήσεων εκ μέρους των αρχικών πιστωτών δεν μπορεί, αφεαυτής, να ασκεί επιρροή στον προσδιορισμό του δικαστηρίου που έχει διεθνή δικαιοδοσία δυνάμει (της προϊσχύουσας ρύθμισης) του άρθρου 7, σημείο 2, του κανονισμού Βρυξέλλες Ια, ώστε το ζημιογόνο γεγονός πρέπει να προσδιορίζεται χωριστά για κάθε αξίωση αποζημίωσης, ανεξαρτήτως του αν αυτή έχει εκχωρηθεί ή έχει αποτελέσει το αντικείμενο συγκέντρωσης με άλλες.

- 27 Το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν οι αυστηροί κανόνες που τέθηκαν με την απόφαση CDC εφαρμόζονται επίσης για τον προσδιορισμό του *τόπου της ζημιολόγου ενέργειας* επί αγωγής ασκηθείσας από σύνδικο της πτωχεύσεως επ' ωφελεία του συνόλου των πιστωτών, δεδομένου ότι σε αυτήν την περίπτωση δεν πρόκειται για εκχώρηση ή συγκέντρωση απαιτήσεων, παρά μόνον για την εκπροσώπηση συλλογικού συμφέροντος λόγω του εκ του νόμου καθήκοντος του συνδίκου της πτωχεύσεως να ρευστοποιήσει την πτωχευτική περιουσία. Διερωτάται επίσης αν έχουν εφαρμογή οι αυστηροί κανόνες που αφορούν συλλογική αγωγή, όπως αυτή που άσκησε το Stichting σύμφωνα με το άρθρο 3:305a του BW. Πράγματι, και στην περίπτωση αυτή, πρόκειται αποκλειστικά για την εκπροσώπηση συλλογικού συμφέροντος και όχι για εκχώρηση ή συγκέντρωση απαιτήσεων.
- 28 Ο καθορισμός του *τόπου της επέλευσης της ζημίας* δημιουργεί, εν προκειμένω, δυσχέρειες καθώς δεν είναι σαφές που εμφανίστηκε η αρχική ζημία. Εντούτοις, το αιτούν δικαστήριο κλίνει υπέρ της άποψης ότι ο τόπος της περιουσίας (πτωχευτικής περιουσίας) της BMA NL μπορεί να θεωρηθεί ως ο τόπος όπου το σύνολο των πιστωτών υπέστη την αρχική ζημία, δεδομένου ότι η ζημία των πιστωτών λόγω της συμπεριφοράς της BMA AG προκλήθηκε μόνον αφότου τα στοιχεία του ενεργητικού της BMA NL απομειώθηκαν εξαιτίας της διακοπής της χρηματοδότησης από τη BMA AG.
- 29 Το αιτούν δικαστήριο διερωτάται περαιτέρω αν ο κανόνας που διατυπώθηκε με την απόφαση CDC ως προς την εφαρμογή (της προϊσχύουσας ρύθμισης) του άρθρου 8, σημείο 1, του κανονισμού Βρυξέλλες Ια, κατά τον οποίο η σχέση μεταξύ των αγωγών που ασκούνται κατά πλειόνων εναγομένων κρίνεται βάσει του χρόνου άσκησης των αγωγών, χωρίς επίδραση μεταγενέστερων γεγονότων, ισχύει και επί παρεμβάσεως κατά την έννοια του άρθρου 8, σημείο 2, του κανονισμού αυτού. Σε τέτοια περίπτωση, η διεθνής δικαιοδοσία για την εκδίκαση της παρεμβάσεως κρίνεται επίσης βάσει του χρόνου άσκησής της.
- 30 Η απάντηση στο ερώτημα αυτό είναι κρίσιμη εν προκειμένω, δεδομένου ότι το αιτούν δικαστήριο έκρινε αρχικά εσφαλμένα ότι έχει διεθνή δικαιοδοσία για την εκδίκαση της αγωγής του συνδίκου της πτωχεύσεως σύμφωνα με το άρθρο 3 του κανονισμού αφερεγγυότητας. Σε περίπτωση αρνητικής απάντησης στο ερώτημα αυτό, η εσφαλμένη αυτή απόφαση θα είχε αυτομάτως ως αποτέλεσμα το αιτούν δικαστήριο να απωλέσει τη διεθνή δικαιοδοσία του βάσει του άρθρου 8, σημείο 2, του κανονισμού Βρυξέλλες Ια για την εκδίκαση της ασκηθείσας από το Stichting παρεμβάσεως και να πρέπει να κρίνει εκ των υστέρων αν έχει διεθνή δικαιοδοσία επί άλλης βάσεως. Αντιθέτως, αν ο προαναφερθείς κανόνας που διατυπώθηκε στην απόφαση CDC έχει εφαρμογή επί παρεμβάσεως κατά την έννοια του άρθρου 8, σημείο 2, του κανονισμού Βρυξέλλες Ια, το αιτούν δικαστήριο διατηρεί τη διεθνή δικαιοδοσία σύμφωνα με τη διάταξη αυτή για την εκδίκαση της αγωγής του Stichting. Πράγματι, η παρέμβαση αυτή ασκήθηκε αφότου το αιτούν δικαστήριο είχε κρίνει ότι έχει διεθνή δικαιοδοσία επί της –κινήσεως από τον σύνδικο της πτωχεύσεως– διαδικασίας της κύριας δίκης.

- 31 Τέλος, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν είναι κρίσιμο για τον προσδιορισμό του εφαρμοστέου δικαίου το γεγονός ότι η ζημία που υπέστη το σύνολο των πιστωτών προκλήθηκε εν μέρει από το γεγονός ότι η BMA AG δεν συνήπτε πλέον συμφωνίες χρηματοδότησης με την υποθυγατρική της BMA NL προβλέπουσες την εφαρμογή του γερμανικού δικαίου. Διερωτάται αν πρόκειται για περίπτωση, κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 3, του κανονισμού Ρώμη II, από την οποία συνάγεται ότι η αδικοπραξία εμφανίζει στενότερο δεσμό με χώρα άλλη από τις Κάτω Χώρες.

ΕΓΓΡΑΦΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ